

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนบ้านท่ามะกา

GOOD GOVERNANCE IN BANTHAMAKA SCHOOL

พรจันทร์ แจ้งบุตร¹

Pornjan Jangbud

สงวน อินทร์รักษ์²

Sangaun Inrak

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนบ้านท่ามะกา 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนบ้านท่ามะกา ประชากร คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนบ้านท่ามะกา จำนวน 52 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างสถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ความถี่ ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนบ้านท่ามะกาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ หลักคุณธรรม/จริยธรรม หลักความเสมอภาค หลักประสิทธิภาพ หลักการกระจายอำนาจ หลักการตอบสนอง หลักประสิทธิผล หลักการรับผิดชอบต่อ/สามารถตรวจสอบได้ หลักเปิดเผย/โปร่งใส หลักนิติธรรม และหลักการมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนบ้านท่ามะกา เป็นพหุแนวทาง โดยกำหนดให้ข้อที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิตน้อยที่สุดในแต่ละด้านมาเป็นประเด็นเพื่อหาแนวทางพัฒนาจำนวน 10 ด้าน มีแนวทางในการพัฒนาทั้งหมด 20 แนวทาง

คำสำคัญ: หลักธรรมาภิบาล

¹ นักศึกษาปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

² อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Abstract

The purposes of this research were to study: 1) the good governance of the school administration in Banthamaka School; 2) the guidelines of the school administration development with good governance in Banthamaka School. The population of this research consisted of 52 stakeholders in Banthamaka School including the school director, deputy school director, teachers, and school board committee. The research instruments were opinionnaire and semi-structured interview forms. The statistics used in the research were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, and content analysis.

The results of this research were as follows:

1. The good governance at Banthamaka School was at a high level overall, and in each aspect, it was also at a high level. Ranking from highest to lowest were morality and ethics, equity, efficiency, decentralization, responsiveness, effectiveness, accountability, transparency, rules of law, and participation/consensus oriented.

2. The guidelines of the school administration development with good governance in Banthamaka School have multiple approaches. Assign the variables with the lowest arithmetic mean values in each aspect to be issues to find development 10 variables. There were 20 developmental guidelines.

Keywords: GOOD GOVERNANCE

บทนำ

ธรรมาภิบาลเป็นหลักการบริหารการปกครองที่มุ่งประโยชน์สูงสุดของประชาชนและประเทศชาติ โดยยึดหลักเหตุผลและความเป็นธรรม ธรรมาภิบาลเป็นทั้งหลักการ (principles) และแนวทาง (guidelines) ในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชนให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข สำหรับประเทศไทยวิกฤติเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2540 ทำให้รัฐบาลเห็นความสำคัญของการสร้างธรรมาภิบาล เพื่อปรับปรุงระบบราชการให้ตอบสนองกับความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้นและแก้ปัญหาของประเทศได้ โดยปรากฏครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ต่อมาได้มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีพ.ศ.2542 โดยมีจุดหมายเพื่อสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีขึ้นในระบบต่าง ๆ

ของประเทศทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งรัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของเรื่องนี้และได้แก้ไขปรับปรุงให้เนื้อหามีความสมบูรณ์และทันเหตุการณ์ จึงมีการตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 หลักธรรมาภิบาลนั้นได้มีการพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องในสังคมไทย ต่อมาได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 โดยบัญญัติไว้ในหมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 65 ได้บัญญัติไว้ว่า “รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมาย” เพื่อตอบสนองต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการซึ่งมีหน้าที่หลักทางด้านการกำหนดนโยบายการศึกษาให้กับประชาชน จึงได้นำหลักว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า “หลักธรรมาภิบาล” มาบูรณาการในการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนในฐานะที่เป็นนิติบุคคลด้วย ซึ่งสอดคล้องพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ในมาตรา 39 ได้กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาในระดับพื้นฐานตั้งแต่ระดับปฐมวัย จนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เห็นความสำคัญของหลักธรรมาภิบาลดังกล่าว จึงได้มีนโยบายเสริมสร้างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในหน่วยงานทุกระดับ โดยมีวัตถุประสงค์ให้บุคลากรในทุกระดับเกิดความรู้ความเข้าใจ ตระหนักและปรับปรุงแก้ไขระบบบริหารงานของหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพ เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับการปฏิรูประบบราชการและการปฏิรูปการศึกษาในระดับสถานศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง

จากที่ได้กล่าวมานั้นจะเห็นได้ว่าภาครัฐและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญของระบบการศึกษา อันเป็นกลไกหลักในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศ จึงได้ร่วมกันดำเนินการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เพื่อให้การบริหารจัดการสถานศึกษามีคุณภาพ โดยการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา เพราะสถานศึกษาเป็นองค์การที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้และมีผู้บริหารสถานศึกษาควบคุมกำกับดูแลให้การดำเนินงานของสถานศึกษามีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลบรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ หากผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษาไม่มีหลักในการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล ย่อมส่งกระทบถึงการดำเนินงานของสถานศึกษาไม่ประสบความสำเร็จ สถานศึกษาไม่มีคุณภาพและบุคลากรไม่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ในทางตรงกันข้ามหากสถานศึกษามีหลักในการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลย่อมส่งผลให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการร่วมมือกัน

พัฒนาการศึกษาไปสู่เป้าหมายสุดท้ายของการจัดการศึกษาคือ การทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพ “เป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข” และสิ่งหนึ่งที่เป็นกลไกในการขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายก็คือ “การยึดหลักธรรมาภิบาล” ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนบ้านท่ามะกา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานของสถานศึกษาให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล เสริมสร้างให้เกิดระบบการบริหารที่ดี นำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

จากสภาพปัญหาและความสำคัญของงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ ของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อทราบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนบ้านท่ามะกา
2. เพื่อทราบแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนบ้านท่ามะกา

สมมติฐานของการวิจัย

เพื่อเป็นแนวทางในการหาคำตอบสำหรับการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้ดังนี้

1. การบริหารหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนบ้านท่ามะกาอยู่ในระดับปานกลาง
2. แนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนบ้านท่ามะกา เป็นพหุแนวทาง

วิธีการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน 2) รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน 3) ครู จำนวน 33 คน และ 4) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 13 คน รวมทั้งสิ้น 52 คน (ไม่รวมผู้วิจัย)

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวแปรพื้นฐานและตัวแปรที่ศึกษาซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ตัวแปรพื้นฐาน เป็นตัวแปรเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับ การศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน และประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน
2. ตัวแปรที่ศึกษา เป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลตามคู่มือหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.) ซึ่งประกอบด้วย

10 หลักการย่อย ดังนี้ 1) หลักประสิทธิภาพ 2) หลักประสิทธิผล 3) หลักการตอบสนอง 4) หลักการรับผิดชอบ/สามารถตรวจสอบได้ 5) หลักความเปิดเผย/โปร่งใส 6) หลักนิติธรรม 7) หลักความเสมอภาค 8) หลักการมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ 9) หลักการกระจายอำนาจ 10) หลักคุณธรรม/จริยธรรม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือ 2 ประเภท คือ

เครื่องมือประเภทที่ 1 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire) จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล มีลักษณะเป็นแบบตัวเลือกที่กำหนดคำตอบไว้ให้ (Forced choice) เพื่อสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน และประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนบ้านท่ามะกาตามคู่มือหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.)

เครื่องมือประเภทที่ 2 แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิดโดยผู้วิจัยได้พิจารณาผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่มีค่าความถี่อันดับน้อยที่สุดในแต่ละด้านมาเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์ เพื่อทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนบ้านท่ามะกา และรวบรวมด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยสัมภาษณ์ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครู จำนวน 2 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 7 คน

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ขึ้น ตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนด โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

การสร้างเครื่องมือประเภทที่ 1 แบบสอบถามความคิดเห็น มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร วารสารทางวิชาการ คู่มือ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลทั้งงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือและพัฒนาเครื่องมือให้ครอบคลุมตามเนื้อหา

ขั้นที่ 2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวล เพื่อสร้างและปรับปรุงเครื่องมือในการวิจัย โดยปรึกษาและขอคำแนะนำจากอาจารย์ผู้ควบคุมการค้นคว้าอิสระ นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ของข้อคำถาม โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 ขึ้นไป และปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามบางข้อตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษา โดยได้ผลการวิเคราะห์ค่า IOC เท่ากับ 1.00

ขั้นที่ 3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามกับโรงเรียนวัดพระแท่นดงรัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 30 คน

ขั้นที่ 4 นำแบบสอบถามกลับคืนมาคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α – coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.976

ขั้นที่ 5 นำแบบสอบถามที่ได้ลงเก็บข้อมูลกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนบ้านท่ามะกาที่เป็นประชากร จำนวน 52 คน โดยผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามความคิดเห็นและเก็บข้อมูลการวิจัยด้วยตนเอง

การสร้างเครื่องมือประเภทที่ 2 แบบสัมภาษณ์ (Interview) มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาการทำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)

ขั้นที่ 2 สร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนบ้านท่ามะกา โดยผู้วิจัยได้พิจารณาผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่มีค่ามัธยฐานเลขคณิตน้อยที่สุดในแต่ละด้านมาเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์

ขั้นที่ 3 นำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างให้อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระตรวจสอบและแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

ขั้นที่ 4 นำไปสัมภาษณ์ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครู จำนวน 2 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 7 คน

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. วิเคราะห์ข้อมูลสถานะภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ความถี่ (Frequency : f) และร้อยละ (Percentage : %)

2. การวิเคราะห์ระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนบ้านท่ามะกาโดยใช้มัธยฐานเลขคณิต (arithmetic mean : μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : σ)

3. วิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนบ้านท่ามะกา จากการใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปและเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามของการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนบ้านท่ามะกา

ผลการวิเคราะห์การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนบ้านท่ามะกา ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้มัชฌิมเลขคณิต (arithmetic Mean: μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: σ) แล้วนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best) ปรากฏผลในภาพรวมดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับของการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนบ้านท่ามะกา โดยภาพรวม

(N=52)

ข้อที่	การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ของโรงเรียนบ้านท่ามะกา	μ	σ	ระดับ
1	หลักประสิทธิภาพ	4.41	0.48	มาก
2	หลักประสิทธิผล	4.35	0.45	มาก
3	หลักการตอบสนอง	4.38	0.45	มาก
4	หลักการรับผิดชอบต่อ/สามารถตรวจสอบได้	4.33	0.44	มาก
5	หลักเปิดเผย/โปร่งใส	4.33	0.41	มาก
6	หลักนิติธรรม	4.30	0.42	มาก
7	หลักความเสมอภาค	4.42	0.50	มาก
8	หลักการมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ	4.24	0.49	มาก
9	หลักการกระจายอำนาจ	4.40	0.45	มาก
10	หลักคุณธรรม/จริยธรรม	4.44	0.55	มาก
รวม		4.36	0.46	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนบ้านท่ามะกา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.36$, $\sigma = 0.46$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย คือ หลักคุณธรรม/จริยธรรมมากที่สุด ($\mu = 4.44$, $\sigma = 0.55$) หลักความเสมอภาค

($\mu = 4.42$, $\sigma = 0.50$) หลักประสิทธิภาพ ($\mu = 4.41$, $\sigma = 0.48$) หลักการกระจายอำนาจ ($\mu = 4.40$, $\sigma = 0.45$) หลักการตอบสนอง ($\mu = 4.38$, $\sigma = 0.45$) หลักประสิทธิผล ($\mu = 4.35$, $\sigma = 0.45$) หลักเปิดเผย/โปร่งใส ($\mu = 4.33$, $\sigma = 0.41$) หลักการรับผิชอบ/สามารถตรวจสอบได้ ($\mu = 4.33$, $\sigma = 0.44$) หลักนิติธรรม ($\mu = 4.30$, $\sigma = 0.42$) และหลักการมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ ($\mu = 4.24$, $\sigma = 0.49$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพบว่าอยู่ระหว่าง 0.41 – 0.55 แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนบ้านท่ามะกา

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนบ้านท่ามะกาทำให้ทราบค่ามัธยฐานเลขคณิตที่น้อยที่สุดในแต่ละด้าน ซึ่งนำมาเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครู จำนวน 2 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 7 คน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนบ้านท่ามะกา ซึ่งมีแนวทางการพัฒนามีดังต่อไปนี้

1. ด้านหลักประสิทธิภาพ มีแนะแนวทางในการพัฒนา 2 แนวทาง ดังนี้ 1) สถานศึกษาควรมีการวางแผนงานหรือโครงการเป็นแนวปฏิบัติที่ชัดเจน มีขั้นตอนในการนำไปสู่การปฏิบัติมีความเหมาะสมในการดำเนินงาน 2) ก่อนดำเนินการควรมีการชี้แจงให้ผู้รับผิชอบและผู้ปฏิบัติงานมีความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินงาน ให้คำแนะนำปรึกษาหารือ มีการควบคุมการปฏิบัติงานและการรายงาน ตลอดจนการปรับปรุงแก้ไขทุกระยะของการปฏิบัติงาน

2. ด้านหลักประสิทธิผล มีแนะแนวทางในการพัฒนา 1 แนวทาง ดังนี้ 1) สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมให้การจัดการความเสี่ยงเป็นวัฒนธรรมองค์กร ควรจัดอบรมครูและบุคลากรเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดการความเสี่ยง

3. ด้านหลักตอบสนอง มีแนะแนวทางในการพัฒนา 2 แนวทาง ดังนี้ 1) สถานศึกษาจัดทำข้อมูลนักเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยใช้ข้อมูลด้านความต้องการ ความคาดหวัง และความนิยมชมชอบของนักเรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งในอดีตและปัจจุบัน 2) สถานศึกษาควรมีการจัดระบบบริการการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร โดยเปิดช่องทางเลือกหลายช่องทางและนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาปรับใช้ให้เหมาะสม

4. ด้านหลักการรับผิชอบ/สามารถตรวจสอบได้ มีแนะแนวทางในการพัฒนา 2 แนวทาง ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา ควรมีการวิเคราะห์ปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินงาน รวบรวมเป็นข้อมูลสารสนเทศที่เป็นระบบ 2) สถานศึกษาควรมีคู่มือแผนการดำเนินงาน

ความปลอดภัยในสถานศึกษา โดยกำหนดมาตรการและระบบการแก้ไขหรือบรรเทาปัญหา ผลกระทบต่างๆ อย่างเป็นระบบ

5. ด้านหลักความเปิดเผย/โปร่งใส มีแผนแนวทางในการพัฒนา 1 แนวทางดังนี้ 1) สถานศึกษาควรมีการอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร สามารถตรวจสอบการดำเนินการของสถานศึกษาได้ ควรพัฒนาระบบการเผยแพร่ให้มีประสิทธิภาพ

6. ด้านหลักนิติธรรม มีแผนแนวทางในการพัฒนา 2 แนวทาง ดังนี้ 1) สถานศึกษาควรจัดทำคู่มือการปฏิบัติราชการของโรงเรียนให้สอดคล้องกับระเบียบของราชการ 2) ควรให้ความรู้เรื่องกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับต่างๆ ที่ใช้ในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ และส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานศึกษาอย่างเคร่งครัด

7. ด้านหลักเสมอภาค มีแผนแนวทางในการพัฒนา 3 แนวทางดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนควรยึดหลักการครองตน ครองคน ครองงานมาใช้ในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา 2) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษา ยึดหลักความเป็นธรรม เท่าเทียมในการปฏิบัติงาน 3) สถานศึกษาควรกำหนดนโยบายและหลักเกณฑ์การมอบหมายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบให้ชัดเจน ตามความรู้ความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษา

8. ด้านหลักการมีส่วนร่วม/ การพยายามแสวงหาฉันทามติ มีแผนแนวทางในการพัฒนา 3 แนวทาง ดังนี้ 1) ในการดำเนินงานของสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วน มีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาโดยมีเป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกัน 2) สถานศึกษาควรจัดตั้งคณะกรรมการที่เป็นภาคีความร่วมมือทั้งจากชุมชน หน่วยงานเอกชนหรือหน่วยงานรัฐในพื้นที่ 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรและนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

9. ด้านหลักการกระจายอำนาจ มีแผนแนวทางในการพัฒนา 2 แนวทางดังนี้ 1) สถานศึกษาควรจัดทำคู่มือในการปฏิบัติงาน กำหนดขอบเขตของภาระงานที่เกี่ยวข้องเพื่อทำให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น 2) ควรมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน มีการกระจายอำนาจในหน่วยงานและมีคำสั่งแต่งตั้งที่ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร

10. ด้านหลักคุณธรรม/จริยธรรม มีแผนแนวทางในการพัฒนา 2 แนวทางดังนี้ 1) ผู้บริหารควรนำหลักจริยธรรมมาเป็นหลักในการบริหาร เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ครูและบุคลากรได้ปฏิบัติงานอย่างมีความสุขเกิดความร่วมมือในการทำงาน 2) สถานศึกษาควรมีนโยบายยกย่องบุคลากรที่มีปฏิบัติงานที่มีคุณธรรม จริยธรรมที่ดีเด่นเป็นขวัญและกำลังใจต่อผู้บังคับบัญชา

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนบ้านท่ามะกา สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนบ้านท่ามะกาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปน้อย คือ หลักคุณธรรม/จริยธรรม หลักความเสมอภาค หลักประสิทธิภาพ หลักการกระจายอำนาจ หลักการตอบสนอง หลักประสิทธิผล หลักการระมัดชอบ/สามารถตรวจสอบได้ หลักเปิดเผย/โปร่งใส หลักนิติธรรม และหลักการมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพบว่าอยู่ระหว่าง 0.41 – 0.55 แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนบ้านท่ามะกา เป็นพหุแนวทาง ผู้วิจัยได้พิจารณาผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามข้อที่มีค่ามัธยฐานเลขคณิตน้อยที่สุดในแต่ละด้านมาเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางพัฒนาจำนวน 10 ด้าน มีแนวทางในการพัฒนาทั้งหมด 20 แนวทาง

อภิปรายผลการวิจัย

จากข้อค้นพบของการวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนบ้านท่ามะกา ผู้วิจัยได้นำไปสู่การอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนบ้านท่ามะกา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนบ้านท่ามะกาอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องจากโรงเรียนบ้านท่ามะกาเป็นสถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ซึ่งมีหน้าที่ให้บริการการศึกษาแก่ประชาชน ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาลเป็นหลักแนวทางในการปฏิบัติราชการที่ตลอดมา ภายใต้พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีพ.ศ.2546 ที่มุ่งเน้นการปฏิบัติราชการที่มีเป้าหมายเพื่อให้เกิดความผาสุกและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน ความสงบและความปลอดภัยของสังคมส่วนรวม ตลอดจนประโยชน์สูงสุดของประเทศ อีกทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ในหมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 65 ได้บัญญัติไว้ว่า “รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมาย” และเพื่อตอบสนองต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 โรงเรียนบ้านท่ามะกาจึงนำหลักธรรมาภิบาลมาแนวทางในการดำเนินงานในสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนในฐานะที่

เป็นนิติบุคคล โดยนำหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงานก.พ.ร.) มาบูรณาการเข้ากับการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา ได้แก่ การดำเนินงานด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงานงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารงานทั่วไป ภายใต้การจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีแก่นักเรียนและประชาชนรวมถึงผู้รับบริการ ซึ่งส่งผลให้การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนบ้านท่ามะกา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของนำชัย ราตรีโชติ ได้ศึกษาเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์” ผลการวิจัยพบว่าการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์” ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชชินทร ทิพย์จันทร์ ได้ศึกษาเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาบ้านใหม่ ผลการวิจัยพบว่าการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาบ้านใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนบ้านท่ามะกา ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนบ้านท่ามะกาเป็นพหุแนวทาง โดยแยกเป็นรายด้านพบว่า

1) ด้านหลักประสิทธิภาพ พบว่า สถานศึกษาควรมีการวางแผนงานหรือโครงการเป็นแนวปฏิบัติที่ชัดเจนและพัฒนากลวิธีใหม่ๆ ในการนำแผนไปปฏิบัติในการดำเนินงาน ในด้านการเตรียมบุคคล งบประมาณ วิธีการและวัสดุอุปกรณ์ ก่อนการดำเนินการควรมีการชี้แจงให้ผู้รับผิดชอบและผู้ปฏิบัติงานมีความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินงาน ให้คำแนะนำปรึกษาหารือ มีการควบคุมการปฏิบัติงานและการรายงาน ตลอดจนการปรับปรุงแก้ไขทุกระยะของการปฏิบัติงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อบรรลุเป้าหมายและใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมยศ สุวรรณชัย ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 พบว่าควรจัดการควบคุมการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาอย่างประหยัดและคุ้มค่า เกิดประโยชน์สูงสุดในการจัดการศึกษา

2) ด้านหลักประสิทธิผล พบว่า สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมให้การจัดการความเสี่ยงเป็นวัฒนธรรมองค์กร ควรจัดอบรมครูและบุคลากรเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดการความเสี่ยง ในการกำหนดแผนนโยบาย โครงสร้างและกระบวนการ รวมถึงการระบุความเสี่ยงและระดับที่สามารถยอมรับได้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน และนำมาใช้ในการบริหารงานในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา สุดยอด ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดแผนงาน เป้าหมายเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่

เป็นไปตามลักษณะเฉพาะ มีการกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนสามารถปฏิบัติได้ มีการติดตามประเมินผล เพื่อปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

3) ด้านหลักตอบสนอง พบว่าสถานศึกษาควรจัดทำข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยใช้ข้อมูลด้านความต้องการ ความคาดหวังและความนิยมชมชอบของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งในอดีตและปัจจุบันเพื่อนำข้อมูลมากำหนดแผนกลยุทธ์และทิศทางของการดำเนินงาน ให้สอดคล้องต่อความต้องการของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และสถานศึกษาควรมีการจัดระบบบริการ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การให้บริการ การรับฟังความคิดเห็น การรับข้อร้องเรียนต่างๆมากขึ้น นอกเหนือจากการประชุมผู้ปกครองและการจัดประชุมชมรมศิษย์เก่า ฯลฯ โดยเปิดช่องทางเลือกหลายช่องทางและนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาปรับใช้ให้เหมาะสม เช่น ช่องทางเว็บไซต์ และผ่านแอปพลิเคชันต่างๆ เพื่อความสะดวกรวดเร็วของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นำชัย ราตรีโชติ ได้ศึกษาวิจัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์ พบว่ากระบวนการบริหารในโรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์” ให้บริการแก่ประชาชน ผู้ปกครองด้วยความรวดเร็วถูกต้อง อันส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นให้แก่ผู้รับบริการ มีช่องทางการติดต่อสื่อสารที่หลากหลาย

4) ด้านหลักการรับผิดชอบ/สามารถตรวจสอบได้ พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา ควรมีการวิเคราะห์ปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินงาน รวบรวมเป็นข้อมูลสารสนเทศที่เป็นระบบ เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่อาจขึ้นรวมถึงการบริหารจัดการความเสี่ยงได้อย่างยั่งยืน และสถานศึกษาควรมีคู่มือแผนการดำเนินงานความปลอดภัยในสถานศึกษา โดยกำหนดมาตรการและระบบการแก้ไขหรือบรรเทาปัญหา ผลกระทบต่างๆ อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนการแก้ปัญหาที่ชัดเจนรองรับปัญหาหรือเหตุการณ์ต่างๆที่ส่งผลกระทบต่อสถานศึกษาและควบคุมความเสี่ยงต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นกับสถานศึกษาได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรัสวดี คุ่มสุพรรณ ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 พบว่าควรจัดทำคู่มือขั้นตอนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ไว้อย่างเป็นขั้นตอน เพื่อเป็นมาตรการป้องกันภัยให้แก่บุคลากรนำไปใช้เวลาที่เกิดปัญหาต่าง ๆ ในหน่วยงานได้อย่างทันท่วงที

5) ด้านหลักความเปิดเผย/โปร่งใส พบว่าสถานศึกษาควรมีการอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร สามารถตรวจสอบการดำเนินการของสถานศึกษาได้ ควรพัฒนาระบบการเผยแพร่ให้มีประสิทธิภาพ เช่น การจัดทำเพจประชาสัมพันธ์เว็บไซต์ของโรงเรียน สารสัมพันธ์ของโรงเรียน การติดป้ายประชาสัมพันธ์หน้าโรงเรียน การประชาสัมพันธ์เสียงตามสายในชุมชน หรือสื่อสารผ่านทางผู้นำชุมชน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐชัย ช่อมะเขียม ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลสากลของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาโนนสัง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 พบว่า ผู้บริหารควรจัดให้มีการรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีต่อครูและผู้ปกครองได้ทราบและสามารถตรวจสอบได้

6) ด้านหลักนิติธรรม พบว่าสถานศึกษาควรจัดทำคู่มือการปฏิบัติราชการให้สอดคล้องกับระเบียบของราชการ โดยมีการร่วมกันวางกรอบแนวปฏิบัติ ข้อบังคับ ข้อตกลงต่างๆ ให้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการ และควรให้ความรู้ครูและบุคลากรเรื่องกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆที่ใช้ในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ และส่งเสริมให้ครูและบุคลากรปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานศึกษาอย่างเคร่งครัด และต้องมีการลงโทษผู้ที่ทำผิดกฎระเบียบข้อบังคับอย่างจริงจัง รวมถึงการปรับปรุงกฎระเบียบที่กำหนดขึ้นให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประชุมเพื่อแนะนำและให้ความรู้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับกฎระเบียบ และข้อบังคับของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระคลัง ขวโน ที่ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 พบว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมการรณรงค์ การเรียนรู้ปลูกฝังจิตสำนึกและการให้ความสำคัญการปฏิบัติตามระเบียบราชการ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ผู้บริหารต้องกำกับดูแลบุคลากรภายในสถานศึกษาให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบวินัยของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา

7) แนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักเสมอภาค พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนควรยึดหลักการครองตน ครองคน ครองงานมาใช้ในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา มีการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษา ยึดหลักความเป็นธรรม เท่าเทียมในการปฏิบัติงาน และสถานศึกษาควรกำหนดนโยบายและหลักเกณฑ์การมอบหมายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบให้ชัดเจน ตามความรู้ความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพงษ์ธร สิงห์พันธ์ ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ พบว่าควรมีการสั่งการต่อผู้ใต้บังคับบัญชา มอบหมายงานโดยเลือกพิจารณาจากความรู้ ความสามารถของบุคลากรเป็นหลัก

8) ด้านหลักการมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ พบว่าในการดำเนินงานของสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วน มีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาโดยมีเป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกัน รวมถึงเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ ร่วมในการจัดทำแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา รวมถึงการวางแผนและตัดสินใจในการดำเนินงานในสถานศึกษา สถานศึกษาควรจัดตั้งคณะกรรมการที่เป็นภาคีความร่วมมือทั้งจากชุมชน หน่วยงานเอกชนหรือหน่วยงานรัฐในพื้นที่ เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือและประสานงานในกิจกรรมการดำเนินงานของสถานศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรและนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้าร่วมประชุมกับคณะครูเพื่อให้มีส่วนร่วมในการรับรู้ในการจัดกิจกรรมของสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทัศนีย์ วิวัฒน์ชานนท์ ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนภัทรวิทยานวิทยา พบว่า ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็น

รับฟังความคิดเห็น ยอมรับความคิดเห็นที่เกิดจากความขัดแย้งและร่วมแก้ปัญหาต่างๆ ตามความเหมาะสมโดยมีใจเป็นกลาง สามารถโต้แย้งโดยอยู่บนพื้นฐานของเหตุและผล

9) ด้านหลักการกระจายอำนาจ พบว่าสถานศึกษาควรจัดทำคู่มือในการปฏิบัติงาน กำหนดขอบเขตของภาระงานที่เกี่ยวข้องเพื่อทำให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น และสถานศึกษาควรมีการกระจายอำนาจให้หัวหน้าฝ่ายต่างๆ มีคำสั่งมอบหมายงานภารกิจเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติงาน และให้สิทธิในการตัดสินใจในการดำเนินงานต่างๆ ตามหน้าที่ของตน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรีนทร ทิพย์จันทร์ ได้ศึกษาเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาบ้านใหม่ พบว่าผู้บริหารควรวิเคราะห์ภารกิจขององค์กร วิเคราะห์บุคลากร มอบหมายงานให้เหมาะสมกับความรู้และความสามารถของบุคลากร หรือใช้วิธีการหมุนเวียนเปลี่ยนงาน (Job Rotation) ควรมอบหมายงานให้เป็นคำสั่งอย่างชัดเจนและมีขอบข่ายของงานให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่ได้ศึกษา

10) ด้านหลักคุณธรรม/ จริยธรรม พบว่าผู้บริหารควรนำหลักจริยธรรมมาเป็นหลักในการบริหารงาน เช่น สังคหวัตถุธรรม พรหมวิหารธรรม สัมปยุตธรรม เป็นต้น เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ครูและบุคลากรได้ปฏิบัติงานอย่างมีความสุขเกิดความร่วมมือในการทำงาน ส่งผลให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล อีกทั้งสถานศึกษาควรมีนโยบายยกย่องบุคลากรที่มีปฏิบัติงานที่มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีเด่น เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นที่ยอมรับของชุมชนและน่าเชื่อถือได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริญญา ยกพล ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับความพึงพอใจของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร พบว่าผู้บริหารโรงเรียนควรมีพฤติกรรมที่ถูกต้องภายในกรอบของคุณธรรมจริยธรรมไม่ใช่เพียงถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น ต้องปฏิบัติราชการด้วยจิตสำนึก รับผิดชอบต่อหน้าที่อย่างมีศีลธรรมคุณธรรมและเป็นไปตามความคาดหวังของสังคม รวมทั้งยึดมั่นในค่านิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะของการวิจัยข้างต้น จึงขอเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2
2. ควรมีการศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา
3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา

รายการอ้างอิง

- ณัฐชัย ช่อมะเขี้ยว. (2566). “การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลสากลของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา
โนนสัง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1”. **วารสารวิทยาการ
จัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร** 3(2): 147.
- ทัศนีย์ วิวัฒน์ชานนท์. (2563). "การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนภัทรญาณวิทยา". **วารสาร
การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร** 11(1): 1.
- นำชัย ราตรีโชติ. (2564). **การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์”**. สารนิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิตยา สุตยอด. (2565). “การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4”. **Journal of Roi Kaensarn
Academi** 7(1): 187-188.
- ปริญญา ยกพล. (2563). **การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับความพึงพอใจของครูในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร**. สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขา
การบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหาร กิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546. (2546, 9 ตุลาคม).
ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 120 ตอนที่ 100 ก. หน้า 2.
- พงษ์ธร สิงห์พันธ์. (2564). “การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ”. **วารสารบริหารการศึกษามหาบัณฑิต** 21(2): 12-13.
- พระล้ง ขวโน. (2565). “การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2”. **วารสารศรีล้านช้างปริทรรศน์** 8(1): 17.
- พัชรินทร์ ทิพย์จันทร์. (2564). "การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา
บ้านใหม่". **วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร** 12(2): 1.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 134 ตอนที่ 40
ก. หน้า 17.
- สมยศ สุวรรณชัย. (2566). “แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2”. **วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์** 7(2): 280.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.). (2555). **หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการ
บ้านเมืองที่ดี**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.

สุรัสวดี คุ่มสุพรรณ. (2564). “การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3”.

วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต 17(3): 1.

